

Elementen voor modernisering van het pensioenstelsel

Met dit beknopte document wil de Pensioenfederatie het debat over de pijlpalen voor de toekomst van het pensioenstelsel bevorderen. Het nieuwe regeerakkoord en wetgevingsvoorstellen die daarop volgen, zijn van groot belang om ook in de toekomst een adequaat en goed pensioen tegen lage kosten te realiseren.

Tot de wereldtop behoren gaat niet vanzelf

In sporttermen gesteld: het pensioenstelsel moet zichzelf blijven verbeteren om in de wereldtop te blijven. We nemen u mee in onze toekomstvisie voor de komende kabinetsperiode. Dat doen we mede aan de hand van quotes van Johan Cruijff. Doel van de vernieuwing is dat het pensioenstelsel van wereldklasse blijft voor de generaties die Cruijff hebben zien voetballen en voor degenen die hem later op Youtube zullen opzoeken.

Wellicht de bekendste uitspraak van Cruijff was *'Ieder nadeel heb zijn voordeel'*. Vanuit pensioenperspectief is dat een interessante. We willen graag alles tegelijk: zekerheid en een hoog pensioen, keuzemogelijkheden en lage kosten, risico's delen en een eigen pensioenpot. Het zijn tegenpolen die tegen elkaar moeten worden afgewogen. Daarbij is het een kwestie van de juiste balans vinden.

Wat nodig is:

- meer mogelijkheden voor pensioenfondsbesturen om een waardevast pensioen te realiseren
- een uitbreiding van verantwoorde keuzemogelijkheden, zonder dat uitvoeringskosten de pan uit rijzen
- een meer persoonlijk pensioenvermogen met behoud van een hoge mate van risicodeling. Verplichtstelling is een randvoorwaarde voor die risicodeling. Het handhaven van de fiscale ruimte is een randvoorwaarde voor behoud van het vertrouwen.

Niet iedereen vindt het nodig om het pensioenstelsel te moderniseren. Begrijpelijk, want we hebben pensioen goed geregeld. Lang was er ook geen probleem. Toch zijn er meerdere ontwikkelingen die een pensioenevolutie nodig maken. Cruijff zei ook *'Soms moet er iets gebeuren, voordat er iets gebeurt.'*

INHOUD VAN DIT DOCUMENT

Waarom we willen moderniseren	2
De kracht van verplichtstelling	3
Waarborg een toereikend inkomen bij pensionering	3
Zorgvuldigheid voorop ..	4
Verantwoorde keuzevrijheid	5
Een goed pensioen voor alle werkenden.....	5
Automatische waardeoverdracht bevordert een goed pensioen	6
Kostentransparantie en de bijdrage van de overheid aan lage kosten	6
Verantwoord beleggen voor later	8

Waarom we willen moderniseren

Geïndexeerd pensioen centraal

Veel mensen begrijpen niet waarom pensioenfondsen ook tijdens een stevige financiële crisis meer vermogen dan ooit hebben en pensioenen op hetzelfde moment niet geïndexeerd worden. Het risico van verlagingen is zelfs aanwezig. Iedereen beseft inmiddels dat het geven van harde garanties een hoge prijs heeft. Het gaat ten koste van het doel: een zo goed mogelijk, waardevast pensioen. Bovendien zijn harde garanties ook in het huidige systeem niet te geven.

Door in de regeling en het toezichtskader te accepteren dat pensioen niet volledig risicovrij is, kan beter worden gestuurd op een geïndexeerd pensioen. Het grootste gedeelte van het uiteindelijke pensioen vloeit voort uit beleggingsresultaat en niet uit premies. Beleggen is nodig en gaat gepaard met risico's nemen. Om in termen van Cruijff te blijven spreken 'Met geld maak je geld.' Die risico's zijn te beheersen, maar niet te vermijden.

De financiële markten zijn beweeglijk en er is al langere tijd sprake van een lage rente-omgeving. Door het idee van harde toezeggingen los te laten, wordt pensioen minder gevoelig voor schommelingen in de rente.

Meer transparantie, meer vertrouwen

Mensen moeten erop kunnen vertrouwen dat er later een goed pensioen is. Ondanks het goede stelsel dat we hebben, stellen veel mensen zich de vraag of er later nog wel een pensioen voor ze over blijft.

Volgens de Pensioenfederatie is het daarom goed om met een nieuw contract persoonlijk inzicht te bieden in de premie-inleg, het beleggingsrendement en het pensioenvermogen.

Dit alles kan binnen een collectief pensioenfonds waarin risico's worden gedeeld. Een andere uitspraak van Cruijff is 'Wat heb je liever, een goed elftal of elf goede eentallen?' Ons antwoord op die vraag is een goed elftal, want samen bereik je een beter pensioen.

Inspelen op dynamische arbeidsmarkt

Daarnaast hebben we in verschillende sectoren te maken met een dynamische arbeidsmarkt waarin mensen steeds vaker wisselen tussen werkgevers en tussen werknemerschap en zelfstandigheid. Ook dat vraagt om aanpassingen van het stelsel.

De kracht van verplichtstelling

Verplichtstelling is een van de krachten van ons huidige stelsel en heeft geleid tot adequate pensioenen voor vele werkenden. Het leidt tot een brede basis, dus veel mensen die deelnemen aan het stelsel waardoor we hogere rendementen kunnen halen en lagere kosten hebben.

Belangrijke uitgangspunten voor de verplichte deelname blijven:

- Werkgevers beconcurreren elkaar niet op de arbeidsvoorwaarde pensioen door allemaal hun eigen pensioendeals te sluiten. Hiermee wordt een race to the bottom voorkomen.
- Verplichtstelling is de randvoorwaarde om risico's onderling te kunnen delen, waardoor ze minder groot worden voor het individu (zowel voor werkgevers als deelnemers en gepensioneerden)

- Verplichtstelling voorkomt hogere kosten (marketingkosten en uitvoeringskosten)
- Pensioenfondsen kunnen door verplichtstelling hun rol als lange termijninvesteerder beter invullen, wat leidt tot hogere rendementen.

Waarborg een toereikend inkomen bij pensionering

De AOW is om armoede te voorkomen. Het uitgangspunt bij aanvullend pensioen is dat 'alle werkenden een toereikend pensioen opbouwen om bij pensionering geen grote terugval te hebben in bestedingsmogelijkheden'. Dit is bevestigd bij de aanpassingen van het Witteveen kader en in de perspectiefnota toekomst pensioenstelsel.

De Pensioenfederatie vindt dat als de pensioenhoogte voor iedereen op peil moet blijven, de piketpaaltjes voor adequate pensioenopbouw niet elke formatieperiode (kabinetsperiode) kunnen worden verzet. Het nieuwe pensioencontract moet een goede start krijgen!

Geef de pensioenhervormingen geen valse start
Het doorvoeren van wijzigingen in het pensioencontract samen laten lopen met verdere versoering van pensioen ondermijnt het vertrouwen in het stelsel én in de hervorming. De hervorming wordt dan niet gezien als noodzakelijk wijziging, maar als een platte bezuiniging.

'verdere versoering van pensioen ondermijnt het vertrouwen in het stelsel én in de hervorming'

Zorgvuldigheid voorop

Het huidige kabinet heeft zich voorgenomen om de doorsneepremiesystematiek al per 2020 af te schaffen.

De Pensioenfederatie vindt het belangrijk dat het nieuwe kabinet op korte termijn helderheid biedt of voortzetting van de uitkeringsovereenkomst in combinatie met de introductie van degressieve opbouw (waarbij de opbouw afneemt naarmate men ouder wordt) verenigbaar is met het juridische leerstuk van gelijke beloning naar leeftijd. Uit onderzoek van de Pensioenfederatie blijkt dat dit juridisch gezien twijfelachtig is.

De impact van de afschaffing van de doorsneepremie verschilt sowieso per pensioenfonds. Daarom is een op maat toegesneden overgangsregime van groot belang. Alleen dan kan een transitie rechtvaardig uitpakken voor alle generaties. Ook op dit punt is straks duidelijkheid gewenst waarbij de Pensioenfederatie er op wijst dat het fiscale stelsel volgend dient te zijn en niet sturend.

De ruimte die het nieuwe fiscale kader biedt en de voorwaarden die worden gesteld zijn bepalend voor de mate waarin de bestaande contracten moeten worden aangepast.

Niet alle sociale partners, ondernemingen of beroepsgenoten kiezen er in dit stadium voor om een overgang naar een nieuw pensioenregeling te maken. Er zijn nog veel vragen voor deze partijen.

De introductie van een nieuw stelsel mag niet gepaard gaan met een verlaging van de pensioenambitie bij bestaande regelingen. Een nieuw contract vraagt om een stabiel fiscaal kader en tijd voor een goede transitie. Een randvoorwaarde voor de introductie van het nieuwe contract is behoud van de verplichtstelling.

Overigens hecht de sector er waarde aan om vanuit de uitvoeringspraktijk nu alvast te markeren dat niet iedereen bij één 'big bang' de overstap kan maken naar een nieuw contract. Sociale partners hebben tijd nodig voor de vormgeving van de regeling en daarna zijn zowel pensioenfondsen als hun uitvoeringsorganisaties aan zet. Als iedereen gelijk door dezelfde deur moet, leidt dit tot chaos en overbelasting van de (ICT-)capaciteit. Bovenal is het evident dat de communicatie met belanghebbenden van enorm belang is bij een transitie. Communicatie met deelnemers en gepensioneerden en het creëren van draagvlak dient uiterst zorgvuldig te gebeuren.

Meer verantwoorde keuzemogelijkheden uitsluitend op pensioendatum

Door maatwerk toe te passen, kunnen pensioenregelingen beter aansluiten op behoeften van de deelnemer. Ook kan de keuzevrijheid voor de deelnemer zelf worden vergroot. Er is echter een uitruil tussen keuzevrijheid en complexiteit/kosten. Cruijff was in de voetballerij niet vies van enig paternalisme: *‘Hoe simpeler hoe beter. Want hoe minder keuze je een speler laat, hoe groter de kans dat hij het juiste doet.’*

De Pensioenfederatie is ook geen voorstander van een wildgroei aan keuzemogelijkheden. Bestaande keuzemogelijkheden bij pensioenfondsen worden in de praktijk beperkt benut.

Toch zien wij mogelijkheden om op een verantwoorde wijze meer keuzemogelijkheden te bieden.

Door het mogelijk maken van een eenmalige uitkering op pensioendatum kan een extra mogelijkheid voor de aanwending van pensioengeld worden geïntroduceerd. Of het verantwoord en wenselijk is om een deel van het pensioen in één keer uit te laten keren, zal per persoon verschillen en afhankelijk zijn van bijvoorbeeld woonlasten, zorgkosten en eventuele AOW-gaten. Het voordeel van een eenmalige uitkering is dat mensen op pensioendatum hun financiële situatie en behoeftes goed kunnen overzien.

Als gevolg van reeds ingevoerde fiscale versoeringsmaatregelen zijn pensioenen in de toekomst minder hoog. Daarom is het des te belangrijker om de levenslange uitkering op niveau te houden.

Dat kan door aan te sluiten op de bestaande hoog-laagconstructie, waarbij eerst enkele jaren een hoger pensioen wordt uitgekeerd en vervolgens levenslang een lagere uitkering. De levenslange uitkering mag door de introductie van een éénmalige uitkering niet lager zijn dan de huidige laag-uitkering. Die uitkering moet immers op een maatschappelijk aanvaard niveau blijven. Ook moet gewaakt worden voor stapelingseffecten, zoals het combineren van vervroegd pensioen en een eenmalige uitkering.

De Pensioenfederatie is geen voorstander van een alternatieve aanwending van pensioengeld tijdens de opbouwfase. Voor deelnemers zijn de langetermijnconsequenties van hun keuze vaak moeilijk te doorzien, het gewin aan bestedingsruimte op korte termijn is beperkt en het verlies aan pensioen is aanzienlijk.

Een goed pensioen voor alle werkenden, ook ZZP'ers

De Pensioenfederatie is van mening dat iedereen in staat moet worden gesteld om mee te doen met de collectiviteit en risicodeling.

Daarbij geldt natuurlijk voor alle groepen dat zij meedelen in de kansen en risico's in goede en in slechte tijden. Tot op heden zijn initiatieven om met name de groep zzp'ers te verleiden om op vrijwillige basis toe te treden tot een collectiviteit weinig succesvol geweest.

Wij willen ons er voor inspannen om het voor alle werkenden mogelijk te maken pensioen op te bouwen bij een pensioenfonds.

Het moet daarbij gaan om duurzame en structurele oplossingen die aansluiten op de moderne arbeidsmarkt. Daarvoor is goed onderzoek naar de verschillende groepen werkenden en hun karakteristieken en voorkeuren essentieel.

De Pensioenfederatie wil bevorderen dat er een ander toegangsmechanisme komt voor werkenden die nu niet automatisch toegang hebben tot de tweede pijler.

Ook automatische waardeoverdracht bevordert een goed pensioen voor iedereen

Toegenomen flexibiliteit op de arbeidsmarkt brengt met zich mee dat een aanzienlijke groep mensen veel korte dienstverbanden heeft. Deze mensen bouwen wel pensioen op, maar dit pensioen is versnipperd en klein van omvang. In veel gevallen worden die pensioenen voor de pensioendatum afgekocht vanwege de relatief hoge administratieve lasten die zij met zich meebrengen.

De Pensioenfederatie is een groot voorvechter van goede pensioenen en ziet graag dat pensioengeld zijn bestemming voor de oude dag behoudt.

Het systeem van afkoop vervangen door automatische waardeoverdracht is daar een prima oplossing voor. Door waardeoverdracht kunnen kleine pensioenen worden samengevoegd en kan er een substantieel pensioen ontstaan. Verantwoord en wel zo gemakkelijk, onder voorwaarde dat automatische waardeoverdracht eenvoudig, effectief, goedkoop en daadwerkelijk automatisch kan worden uitgevoerd. Daaraan leveren wij graag onze bijdrage.

Kostentransparantie en de rol van de overheid bij lage kosten

Nederlandse pensioenfondsen zijn internationaal koploper als het gaat om kostentransparantie. Die voorlopersrol houden we graag vast door te blijven werken aan het vergroten van die openheid over kosten. Het blijft belangrijk om kosten waar mogelijk ook verder om laag te brengen. De overheid kan daaraan bijdragen.

Het behouden van lage uitvoeringskosten en bevorderen daarvan is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de overheid en sector. Wij zien vier bijdragen die de overheid kan leveren.

1. Vergemakkelijk consolidatie verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfondsen

Efficiënte routes voor consolidatie van pensioenfondsen zijn in het belang van de deelnemer. De werkbaarheid en toegevoegde waarde voor de governance en uitvoeringskosten in de praktijk dienen centraal te staan bij nieuwe wetgeving ter bevordering van die consolidatie. De komst van het algemeen pensioenfonds heeft helaas geen oplossing gebracht voor verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfondsen.

2. Beperk BTW-lasten en uitvoeringskosten

De btw-lasten lopen bij pensioenfondsen met een uitkeringsovereenkomst sinds twee à drie jaar in rap tempo op. De kostenverhogende effecten van die lasten cumuleren over tientallen jaren en hollen het pensioenresultaat uit. Pensioenfondsen zelf zijn weliswaar vrijgesteld van btw, maar over diensten die zij bij anderen afnemen voor administratie en vermogensbeheer wordt steeds meer btw betaald.

De Pensioenfederatie constateert dat bij de btw een rigide onderscheid wordt gemaakt tussen Defined Benefit (vaak wel btw betalen) en Defined Contribution-regelingen (vrijgesteld van btw). Nederlandse regelingen kennen steeds meer een hybride karakter en zijn niet typisch DB of DC. Dat blijkt onder meer evident uit de vormgeving van het nieuwe pensioencontract.

De Pensioenfederatie roept de overheid op om btw-lasten voor pensioenfondsen te beperken, daarbij de ruimte die Europese wet- en regelgeving biedt optimaal te benutten én t.a.v. btw-vrijstellingen een Europees level playing field te bevorderen.

3. FTT

De Pensioenfederatie is tegen een financiële transactietaks. Wij beschouwen de FTT als een straf voor de huidige en toekomstige gepensioneerden. Het continueren van de voorwaarden aan de introductie van een financiële transactietaks in een nieuw regeerakkoord zien wij dan ook als een minimumvereiste. De drie voorwaarden zijn dat pensioenfondsen hiervan gevrijwaard blijven, er geen disproportionele samenloop is met de huidige bankbelasting en dat de inkomsten terugvloeien naar de lidstaten. Een FTT holt het pensioenresultaat van deelnemers uit. Pensioenfondsen verrichten financiële transacties om risico's en verplichtingen te managen en niet enkel om rendement te halen.

4. Beteugel toezichtkosten

Goed toezicht is belangrijk. Een adequate beheersing van toezichtkosten ook. Sinds het vervallen van de overheidsbijdrage voor het toezicht is een belangrijke financiële prikkel om kosten te beteugelen weggevallen. De Pensioenfederatie constateert dat er de afgelopen jaren, ondanks pogingen vanuit het parlement onvoldoende countervailing power is om toezichtkosten te beteugelen. De Raad van State oordeelde bij het schrappen van de overheidsbijdrage al dat 'het toezicht primair in het publiek belang wordt uitgeoefend. Het toezicht is gericht op bescherming van klanten van financiële ondernemingen tegen een onzorgvuldige behandeling en ter bescherming van de maatschappij tegen niet solide financiële ondernemingen en een instabiele financiële sector. Het profijt van het toezicht is in die zin het profijt van de maatschappij als geheel.'

Wij zijn daarom voorstander van een herintroductie van de financiële prikkel voor de overheid om kosten te beteugelen.

Verantwoord beleggen voor later

Pensioenfondsen beleggen voor een goed rendement tegen een verantwoord risico. Daarbij past verantwoord beleggen. Rendement en risico gaan namelijk hand in hand. Investerings in bedrijven die onfatsoenlijk met hun omgeving, mensen of het milieu omgaan, vormen een risico. Ondernemingen met discutabele activiteiten lopen het risico op boetes, schades, rechtszaken en klantenboycots. Ze lopen het risico op termijn minder of niets meer te verdienen. Ze lopen het risico te verliezen.

Puur vanuit rationeel denken speelt verantwoord beleggen daarom een prominente rol. Natuurlijk is het zo dat pensioenfondsen ook willen bijdragen aan een betere wereld voor later. Zoals Cruijff zou zeggen *'Da's logisch!'* Het past bij het karakter van pensioenfondsen: het moet later ook prettig zijn.

Verantwoord beleggen neemt een prominente plek in bij het beleid van pensioenfondsen en het belang neemt alleen maar toe. Ook De Nederlandsche Bank constateert dat de pensioensector steeds meer duurzaam belegt en dat de groei gezien alle voornemens in de sector verder zal doorzetten. Individuele pensioenfondsen ontplooiën al veel initi-

atieven. Sectorbreed wordt ook de samenwerking gezocht. De intentieverklaring om tot te komen tot een Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen convenant is dit voorjaar ondertekend en voegt in dat kader waarde toe.

Het doel van het convenant is om te komen tot betere samenwerking en meer informatie-uitwisseling, zodat er verdere stappen gezet kunnen worden in de dagelijkse praktijk van verantwoord beleggen bij pensioenfondsen.

Daarnaast zal de sector via het Platform Duurzaam Beleggen van DNB haar bijdrage leveren aan verduurzaming.

Over de Pensioenfederatie

De Pensioenfederatie is de overkoepelende belangenbehartiger van bijna alle Nederlandse pensioenfondsen. Zij vertegenwoordigt namens ongeveer 220 pensioenfondsen de belangen van:

- 5,3 miljoen deelnemers
- 3 miljoen gepensioneerden
- 9,1 miljoen gewezen deelnemers

Meer informatie? Bezoek www.pensioenfederatie.nl of neem contact op via pauw@pensioenfederatie.nl